

การบริหารของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: ปัญหาและความไม่ต่อเนื่อง Administration of the Sufficiency Villages: Problems and Discontinuity

วรรณมาฆะ เกสรดอกไม้*

ธนวัฒน์ พิมลจินดา**

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มุ่งวิเคราะห์เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มชุมชน โดยการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญใน ๘ หมู่บ้าน ครอบคลุมพื้นที่ ๔ จังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย จากการวิเคราะห์ พบว่า มี ๕ ประเด็นสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการกลุ่มชุมชน ซึ่งทำให้เกิดการขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา ประกอบด้วย (๑) การขาดการสื่อสารทำความเข้าใจและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน (๒) การขาดการวิเคราะห์วิถีชีวิตและบริบทของชุมชนเพื่อการออกแบบกิจกรรมการพัฒนาที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต (๓) การเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวทางการพัฒนาซึ่งไม่ต่อเนื่องและไม่สอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตของชุมชน (๔) ภารกิจของภาครัฐยังไม่ครอบคลุมการให้ความรู้ การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาอย่างชัดเจน และ (๕) วิถีชีวิตของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการรับวัฒนธรรมความเจริญจากชุมชนเมือง

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง, หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง, การบริหารของกลุ่มชุมชน

ABSTRACT

This research focused on factors affecting the application of the Sufficiency Economy in the administration of the community by collecting data from 8 villages in 4 provinces in Northern Region Thailand. From the analysis, it was found that there were five items that were barriers in the administration of the community. It made the discontinuity in doing the developmental activities consisting of, 1) a lack of the communication to make understanding and the promotion of the participation of the people, 2) a lack of the analysis of the way of life and the context of the community to design the developmental activities suitable to the way of life, 3) changing the policy and the way for the development

* หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

** วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา E-mail: pimoljinda_t@hotmail.com

discontinuous and inconsistent to the context and the way of life of the community, 4) duties of the government organization did not cover the knowledge, following and evaluation the developmental activities clearly, and 5) the way of life of the community changed because of adopting the culture of the urban area.

Keywords: Sufficient Economy, Sufficiency Villages, Administration of Sufficiency Villages

๑. บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) โดยการระดมความคิดเห็นจากภาคีพัฒนาในทุกภาคส่วน มุ่งเน้นการปรับโครงสร้างสังคมไทยให้มีคุณภาพ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในการพัฒนาสังคมให้มีรากฐานที่มั่นคง และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน^๑ การพัฒนาดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเป็นการสร้างพลังชุมชนในการทำกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้^๒ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับภาครัฐและผู้นำด้วยว่ามีการเข้าถึงประชาชนในชุมชนมากน้อยเพียงใด และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้หรือไม่^๓

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลเชิงสถิติ พบว่า หมู่บ้านที่นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้มีจำนวนลดลง กล่าวคือ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ มีจำนวน ๑๐,๒๗๗ หมู่บ้าน โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มีจำนวน ๖,๐๙๐ หมู่บ้าน และลดลงเกือบครึ่งหนึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เหลือเพียง ๓,๔๒๐ หมู่บ้าน ข้อมูลดังกล่าวโดยส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงทางภาคเหนือ ซึ่งมีสถิติจำนวนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงลดลงอย่างมาก กล่าวคือ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีจำนวนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน ๑๗๘ หมู่บ้าน ในขณะที่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ลดลงเหลือเพียง ๑๑๔ หมู่บ้าน^๔ แม้จะมีหน่วยงานภาครัฐที่ผลักดันการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนและวิถีชีวิตของประชาชน พร้อมทั้งจัดให้มีการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละหมู่บ้านให้มีการพัฒนาแบบยั่งยืนก็ตาม

^๑ อาคม ธรรมภิตาพิสิทธิ์, **ขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ** [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.journallink.or.th> [๓ มกราคม ๒๕๕๐]

^๒ ธนวัฒน์ พิมลจินดา, บทเรียนจากความล้มเหลวในการจัดการร่วมกันเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี, **วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม**, ๙ (๒), ๒๒-๓๒. ๒๕๕๖.

^๓ ขาดิชาญ ณ เชียงใหม่, **การบริหารการพัฒนาชนบทเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : เซ็นจูรี, ๒๕๔๓), หน้า ๓๔.

^๔ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ๒๕๕๖, **หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : [http:// www.cdd.go.th](http://www.cdd.go.th). [๘ มกราคม ๒๕๕๖]

เมื่อพิจารณาในเชิงทฤษฎี การส่งเสริมการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มชุมชน เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์และออกแบบกระบวนการที่มีลักษณะเฉพาะและเหมาะสมกับพื้นที่ อีกทั้งจำเป็นต้องสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความตระหนักรู้และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน จากประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์เหตุปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มชุมชนขาดความต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ต่อการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาและวิเคราะห์เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มชุมชนของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

๓. ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้ปรับใช้แนวคิดการบริหารจัดการกลุ่มชุมชน เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ เหตุปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มชุมชนของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย (๑) การกำหนดวัตถุประสงค์การรวมกลุ่มชุมชน (๒) การสร้างกฎหรือกติกาของกลุ่มชุมชน (๓) การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกกลุ่มชุมชน (๔) ความพร้อมของผู้นำกลุ่มชุมชน (๕) ความสามารถในการระดมทุนของกลุ่มชุมชน (๖) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มชุมชน (๗) การทำหน้าที่ของกรรมการกลุ่มชุมชน (๘) การส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มชุมชน (๙) การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐ (๑๐) การสร้างเครือข่ายของกลุ่มชุมชน และ (๑๑) ความสามัคคีของสมาชิกกลุ่มชุมชน

ในการคัดเลือกพื้นที่เพื่อการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะหมู่บ้านที่ “เคย” ผ่านการประเมินการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุข จากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกอบกับการวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ของจังหวัด จำนวนประชากรภายในจังหวัด สภาพภูมิประเทศของจังหวัด ตลอดจนขนาดพื้นที่ของหมู่บ้านเป้าหมายในการเก็บข้อมูล และกิจกรรมการพัฒนาในหมู่บ้านที่มีลักษณะของกิจกรรมใกล้เคียงกัน ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกมาจำนวนทั้งสิ้น ๘ หมู่บ้าน ใน ๔ จังหวัดทางภาคเหนือ ประกอบด้วย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก จังหวัดน่าน และจังหวัดอุทัยธานี

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นศึกษาวิเคราะห์เหตุปัจจัยและข้อเสนอแนะการบริหารของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุขในเขตภาคเหนือ โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ดังนี้

๑. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source of Data)

การรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารและสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิเคราะห์เหตุปัจจัยและข้อเสนอแนะการบริหารของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุขในเขตภาคเหนือ จากผลงานทางวิชาการที่มีความเกี่ยวข้อง จากห้องสมุดของสถานศึกษา และแหล่งข้อมูลสาธารณะซึ่งสามารถแยกประเภทของแหล่งข้อมูลได้ดังนี้

๑.๑ หนังสือ ได้แก่ เอกสาร วารสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เหตุปัจจัยและข้อเสนอแนะการบริหารของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุขในเขตภาคเหนือ

๑.๒ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เว็บไซต์ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของการวิเคราะห์เหตุปัจจัยและข้อเสนอแนะการบริหารของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุขในเขตภาคเหนือ

๒. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source of Data)

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สามารถอธิบายได้ดังนี้

๒.๑ การสัมภาษณ์ (Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (๑) แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ นักพัฒนาชุมชน นักวิชาการสถานพัฒนาที่ดิน พัฒนาการอำเภอ เกษตรอำเภอ ของพื้นที่ที่ทำการศึกษในเขตภาคเหนือ (๒) แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้าน

๒.๒ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้แบบระดมความคิดกับสมาชิกกลุ่มหรือประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงของพื้นที่ที่ทำการศึกษในเขตภาคเหนือ

๕. ผลการวิจัย

เหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการบริหารหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุขในเขตภาคเหนือได้ดังนี้

๑. ขาดการสื่อสารแบบสองทางและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากข้อมูลที่สรุปข้างต้น สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขาดความต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดการส่งเสริมการสื่อสารแบบสองทางและขาดการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจในประเด็นสำคัญต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความรู้ความเข้าใจของสมาชิกกลุ่มชุมชน เช่น ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของสมาชิกกลุ่มชุมชนต่อวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มชุมชน การ

กำหนดกฎและกติกาของกลุ่มชุมชนซึ่งขาดการมีส่วนร่วมจากสมาชิกกลุ่ม ซึ่งส่งผลสืบเนื่องต่อการรับรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชน เป็นต้น

๒. การวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานที่ขาดการศึกษาบริบทของชุมชน

โดยหลักการแล้ว การส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มจำเป็นต้องพิจารณาถึงบริบท วิถีชีวิต รวมทั้งสภาพแวดล้อมของชุมชน เพื่อประกอบการวิเคราะห์และออกแบบแนวทางการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับบริบทดังกล่าว ทั้งนี้ จากการอภิปรายผลข้างต้นพบว่า ขาดการศึกษาถึงวิถีชีวิต อาชีพ และรายได้ของครัวเรือนซึ่งส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งรูปแบบการตั้งบ้านเรือนของสมาชิกกลุ่มที่มีการกระจายตัวอยู่ห่างกัน ได้ส่งผลกระทบต่อ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มชุมชนในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มร่วมกัน รวมทั้งส่งผลสืบเนื่องต่อการสร้างเครือข่ายของกลุ่มชุมชนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มชุมชนด้วยเช่นกัน

๓. การเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวทางการพัฒนา

จากการอภิปรายผลพบว่า ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาขาดความต่อเนื่อง เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบายและแนวทางการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารของหน่วยงาน ซึ่งมีผลกระทบต่อความต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรม และหมายรวมถึงการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐยังมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ ๒ ตามที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวคือ ผู้บริหารหน่วยงานอาจขาดการศึกษาและทำความเข้าใจในบริบทและวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งอาจทำให้การกำหนดและตัดสินใจดำเนินนโยบายมีความผิดพลาดหรือไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม

๔. การดำเนินการพัฒนาโดยขาดการมอบหมายภารกิจ

ตามหลักการดำเนินงานพัฒนากิจกรรมกลุ่มชุมชนจะเป็นไปตามการกำหนดภารกิจความรับผิดชอบที่องค์กรเป็นผู้กำหนด เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนากิจกรรมกลุ่มชุมชน ทั้งนี้ จากการอภิปรายผลข้างต้น พบว่าสมาชิกกลุ่มขาดความเข้าใจในการบริหารกลุ่มชุมชน เช่น การขาดความเข้าใจในการระดมทุนของสมาชิกกลุ่มชุมชน การตั้งกฎหรือกติกากลุ่มชุมชน เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อ การระดมทุนของสมาชิกกลุ่มชุมชน การตั้งกฎและกติกากลุ่มชุมชน และการสร้างเครือข่ายของกลุ่มชุมชนเช่นกัน

๕. วิถีชีวิตชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเพราะรับวัฒนธรรมความเจริญจากเมืองมาสู่ชุมชน

วิถีชีวิตของชุมชนชนบท มีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัย มีความเมตตาและเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้จากการอภิปรายผลตามที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าวิถีชีวิตของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปแบบต่างคนต่างอยู่ ขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ขาดความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชน ส่งผลกระทบต่อความสามัคคีของกลุ่มชุมชนด้วย

๖. อภิปรายผล

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มชุมชนของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยสรุปได้ ดังนี้

๑. การขาดการสื่อสารแบบสองทางและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

กล่าวคือในการดำเนินการทำความเข้าใจด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่มและจากสภาพปัญหาดังกล่าวควรมีการสื่อสารแบบสองทางที่ผู้รับสาร มีการตอบสนอง และมีปฏิริยาป้อนกลับไปยังผู้ส่งสาร สามารถโต้ตอบ ปรีกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ สอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจพอเพียง^๕ ที่ได้อธิบายการพัฒนาแบบยั่งยืนต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารแบบสองทางที่ผู้รับสาร มีการตอบสนอง สามารถโต้ตอบ ปรีกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิด

๒. การวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานที่ขาดการศึกษาวิถีชีวิตและบริบทของชุมชน

โดยหลักการแล้ว การส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มจำเป็นต้องพิจารณาถึงบริบทชุมชน วิถีชีวิตของประชาชน รวมทั้งสภาพแวดล้อมของชุมชน เพื่อประกอบการวิเคราะห์และออกแบบแนวทางการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับบริบทดังกล่าว ทั้งนี้ จากข้อมูลข้างต้นพบว่าขาดการศึกษาถึงวิถีชีวิต อาชีพ และรายได้ของครัวเรือนซึ่งส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งรูปแบบการตั้งบ้านเรือนของสมาชิกกลุ่มชุมชนที่มีการกระจายตัวอยู่ห่างกัน สอดคล้องกับแนวความคิดของชนานันท์ มั่นธูภา^๖ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ ไปปฏิบัติจากผลการวิจัยพบว่า ท่าเลที่ตั้งถิ่นฐานชาวบ้านไม่มีการรวมกลุ่มเป็นชุมชนไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์ ที่ทันสมัยและเหมาะสมในการนำเสนอกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์เรียนรู้ ขาดงบประมาณสนับสนุนในการฝึกอบรมเกษตรกรสมาชิกที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฯ รวมทั้งงบประมาณที่จัดสรรนั้นล่าช้า และลดลงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

๓. การเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวทางการพัฒนา

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาของกลุ่มชุมชนขาดความต่อเนื่อง เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบายและแนวทางการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารของหน่วยงาน ซึ่งมีผลกระทบต่อความต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรม และหมายรวมถึงการสนับสนุนงบประมาณใน

^๕สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจพอเพียง, พอเพียงกับประสิทธิภาพขององค์กร [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.nedb.go.th>. [๒๐ มกราคม ๒๕๕๐]

^๖ชนานันท์ มั่นธูภา, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษไปปฏิบัติ”, การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๕๕๔).

การดำเนินการ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ ยังมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ ๒ ตามที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวคือ ผู้บริหารหน่วยงานอาจขาดการศึกษาและทำความเข้าใจในบริบทและวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งทำให้การกำหนดและตัดสินใจดำเนินนโยบายไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับข้อมูลของกรมการพัฒนาชุมชน^๗ กล่าวคือ การกำหนดบทบาทหรือกฎกติกากลุ่ม ต้องเป็นไปตามความต้องการของสมาชิกกลุ่มนั้นๆ และต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มด้วยความสมัครใจ

๔. การดำเนินการพัฒนาโดยขาดการมอบหมายภารกิจ

ตามหลักการดำเนินงานพัฒนากิจกรรมกลุ่มชุมชนจะเป็นไปตามการกำหนดภารกิจความรับผิดชอบที่องค์กรเป็นผู้กำหนด เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนากิจกรรมกลุ่มชุมชน สอดคล้องกับแนวความคิดของเมตตา จันทรประทีป^๘ ในการกำหนดบทบาทที่มีต่อกลุ่มชุมชนที่จะสามารถขับเคลื่อนไปได้ด้วยดีโดยการเตรียมความพร้อมของกรมการกลุ่มชุมชนที่มีความรับผิดชอบ ชื่อสัตย์ สุจริต ให้เหมาะสมกับที่ได้รับ ความไว้วางใจจากสมาชิกกลุ่ม

๕. วิถีชีวิตชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเพราะรับวัฒนธรรมความเจริญจากเมืองมาสู่ชุมชน

วิถีชีวิตของชุมชนชนบทโดยพื้นฐานแล้วควรมีลักษณะแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความเมตตาและเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับพระไพศาล วิสาโล^๙ ได้อธิบายหลักการปลูกฝังความสามัคคีของสมาชิกกลุ่มชุมชน ให้เกิดขึ้นดังนี้ ฝึกตนเป็นคนสุภาพ อ่อนน้อมและมีเมตตา กรุณา ประพฤติอยู่ในธรรม อันเป็นความหนักแน่น อดทนต่อความยากลำบากและรู้จักเสียสละ

๗. ข้อเสนอแนะ

แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารกลุ่มชุมชนและการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา กลุ่มชุมชนควรกำหนดแนวทางการสื่อสารแบบสองทางเพื่อทำความเข้าใจที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ในการกำหนดกิจกรรมหรือเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์เกณฑ์ที่มีความสอดคล้องกับบริบทหรือวิถีชีวิตของสมาชิกกลุ่มชุมชน เพราะสภาพพื้นที่แต่ละพื้นที่มีบริบทที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ต้องมีการมอบหมายภารกิจ ความรับผิดชอบในการสร้างความเข้าใจในการระดมทุนของกลุ่มชุมชน การตั้งกฎและกติกาของกลุ่มชุมชน และการสร้างเครือข่าย

^๗ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ๒๕๕๖, **หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.cdd.go.th>. [ฉ มกราคม ๒๕๕๖].

^๘ เมตตา จันทรประทีป, **การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๘๒.

^๙ ไพศาล วิสาโล, **พุทธศาสนาไทยในอนาคตแนวโน้มและทางออกวิกฤต**, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์, ๒๕๕๐), หน้า ๔๗.

ของกลุ่มชุมชนด้วย ซึ่งควรดำเนินกิจกรรมการพัฒนากลุ่มชุมชนด้วยความต่อเนื่อง ที่หมายรวมถึง การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ รวมทั้งควรเพิ่มจำนวนครั้งหรือความถี่ในการติดตาม การดำเนินกิจกรรมและประเมินผลกิจกรรม ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกกลุ่ม ชุมชนด้วย และผู้นำชุมชนควรมีบทบาทในการสนับสนุนการบริหารงานกลุ่มชุมชน ทั้งนี้เพื่อสร้าง ความเข้มแข็งกับชุมชน สร้างความเป็นหนึ่งเดียวของชุมชนโดยการชักจูงให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมกลุ่มชุมชน เช่น ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมประเมินผลของกิจกรรม สร้างความเป็นน้ำ หนึ่งใจเดียวกันและหวงแหน รักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนด้วย

บรรณานุกรม

(๑) หนังสือ:

ชาติชาย ณ เชียงใหม่. การบริหารการพัฒนาชนบทเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน.

กรุงเทพมหานคร : เซ็นจูรี, ๒๕๔๓.

เมตตา จันทรประทีป. การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภะ

การพิมพ์, ๒๕๕๕.

ไพศาล วิสาโล. พุทธศาสนาไทยในอนาคตแนวโน้มและทางออกวิกฤต. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ

สด ศรีสถาดีวงศ์, ๒๕๕๐.

(๒) วิทยานิพนธ์:

ชนานันท์ มั่นธูภา, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนในจังหวัด

ศรีสะเกษไปปฏิบัติ”, การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิตสาขารัฐ

ประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๕๕๔.

(๓) วารสาร:

ธวัชณ์ พิมลจินดา. บทเรียนจากความล้มเหลวในการจัดการร่วมกันเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ใน

เขตพื้นที่อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, ๙ (๒),

๒๒-๓๒. ๒๕๕๖.

(๔) เว็บไซต์:

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง. พอเพียงกับประสิทธิผลขององค์กร.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.nedb.go.th>. [๒๐ มกราคม ๒๕๕๐]

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ๒๕๕๖ . หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.nedb.go.th>. [๘ มกราคม ๒๕๕๖]